

OPLEV NATTEN EXPLORE THE NIGHT

Den mørke himmel over Møn og Nyord er fuld af hemmeligheder. Find ud af hvad der gemmer sig i mørket for at få det meste af dit besøg i UNESCO Biosfære og Dark Sky Park.

The dark skies above Møn and Nyord are full of secrets. Discover what is hiding in the darkness to enjoy your stay in the UNESCO Biosphere area and Dark Sky Park as much as possible

Meteorsværme
Meteor showers

Mælkevejen
Milky Way

Månen
Moon

Lysende natskyer
Noctilucent clouds

Nordlys
Northern Lights

Zodiakallys
Zodiacal Light

DARK SKY SÆSONER DARK SKY SEASONS

Lige som årstiderne skifter på Jorden, ændrer nattehimmelen sit udseende. Find ud af hvornår det er bedst at opleve Mælkevejen eller se flere hundrede stjernesud brænde i Jordens atmosfære.

Like the seasons on Earth, our night sky constantly changes. Find out when it is the best time to enjoy the Milky Way or to see several hundred meteors burning in the Earth's atmosphere.

Dec - Feb

Moon
Orion constellation
Northern Lights
Milky Way

Mar - May

Moon
Northern Lights
Zodiacal Light
End of darkness

Jun - Aug

Moon
Nightglow
Noctilucent Clouds
Perseids meteor shower
Milky Way

Sep - Nov

Moon
Milky Way
Orionid meteor shower
Northern Lights

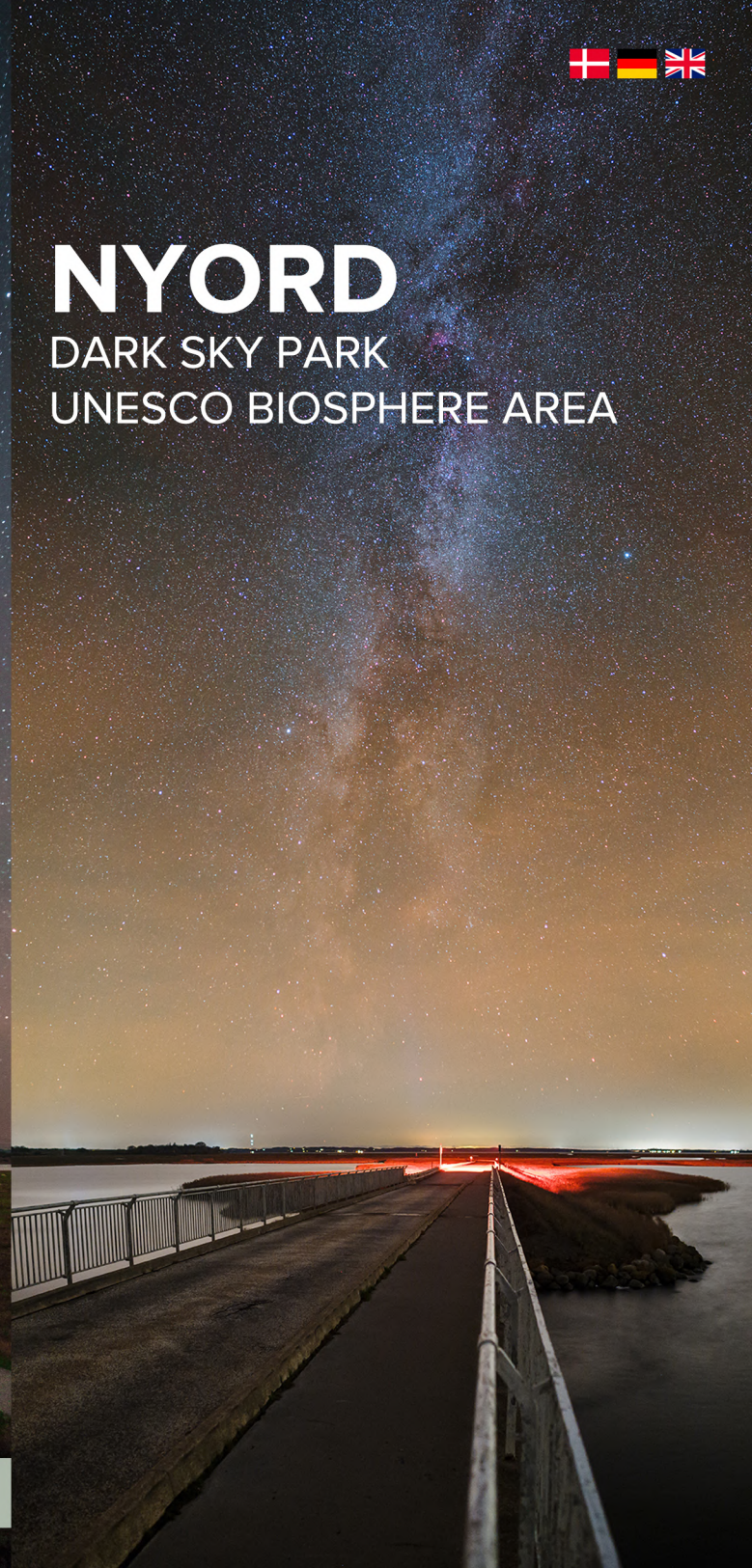

MØN &
NYORD
INTERNATIONAL
DARK SKY
PARK

NYORD

DARK SKY PARK

UNESCO BIOSPHERE AREA

Text, photos and design by Ruslan Merzlyakov in cooperation with
Møn UNESCO Biosphere and Ministry of Environment Storstrøm

3 ultimative stjernespot
3 ultimate stargazing spots
3 ultimative Sternen Spots

1. Nyord Fugletårn

Nattelandskab, stjernehimmel og fugleliv på Nyord enge. Oplev Mælkevejens bue, månens op- og nedgang i det frie 360-graders udsigt. At se Orions stjernebillede komme op over engene i den østlige del af horisonten og stjernespejlinger på engene er uforglemmelige oplevelser på fugletårnet. Lyt til nattens fuglelyde og husk at også fuglene navigerer efter månen og stjernerne.

Nyord bird tower

Nightscape, starry sky and bird life in Nyord's meadows. Experience Milky Way's bow, moonrise and moonset with the free 360-degrees view. To see Orion constellation rising over the meadows in the Eastern part of the horizon and star reflection is an unforgettable experience up in the bird tower. Listen to the birds' night sounds and keep in mind that also birds are using Moon and stars to navigate

Vogel-Beobachtungsturm

Nachtlandschaft, Sternenhimmel und Vogelleben auf den Strandwiesen. Erleben Sie den Bogen der Milchstrasse und den Auf- und Untergang des Mondes in 360 Grad Rundumsicht. Unvergesslich ist der Anblick des Orion Sternbildes am östlichen Horizont oder Sternen-Spiegelungen über den Strandwiesen. Lauschen Sie den Vögeln, die sich auch am Sternenhimmel orientieren.

2. Hyldevang Naturcenter

Helårsåben shelterplads under tusindvis af stjerner. Plads i læ med 4 shelters, bålhus og legeplads. Udstilling om naturen, stjernehimlen og kulturhistorien samt handicapvenlig udkigspost. Tip: Book din overnatning i forvejen på Naturstyrelsens hjemmeside.

Hyldevang Nature center

Year-round open shelter site under thousands of stars. Here you will find a wind-free place with 4 shelters, campfire site and a playground, an exhibition about nature, night sky and cultural history among with the handicap-friendly observation platform. Tip: Book your overnight stay in advance.

Hyldevang Naturcenter

Shelter-Platz unter dem Sternenhimmel. 4 windgeschützte Shelters, Lagerfeuerhütte, Spielplatz und Ausstellung zur Natur, Lokalgeschichte und Sternenhimmel, sowie handicapfreundlicher Ausguck über die Strandwiesen. Ganzjährig geöffnet; Buchung der Übernachtung empfehlenswert.

3. Det historiske lodsudkik "Møllestangen"

Fra øens højeste punkt holdt lodserne i gamle dage udkik efter de søfarende. De gelejdede skibene sikkert igennem de snævre farvande rundt om øen. Det historiske lodshus er i dag Danmarks mindste museum, et meget populært fotomotiv og et udemærket sted til himmelobservationer.

The historical lookout

In the old days maritime pilots were on the lookout after the seafarers on the island's highest point. They carefully led the ships through the narrow waters around the island. Nowadays the historical lookout is the smallest museum in Denmark, a popular subject to photograph and a great place to enjoy the night-sky phenomena.

Der historische Lotsenausguck

Auf dem höchsten Punkt der Insel hielten Losten in früheren Zeiten den Schiffsverkehr im Blick. Sie geleiteten Schiffe durch die engen Fahrwasser. Heute ist das historische Lotsenhaus Dänemarks kleinstes Museum. Freie Aussicht in 3 Himmelsrichtungen und populäres Fotomotiv.

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

MØN
UNESCO
BIOSFÆROMRÅDE

VORDINGBORG
KOMMUNE

Dark Sky Park og UNESCO Biosfære Naturens mangfoldighed og nattens mørke

Ulvshale og øen Nyord i den vestlige del af Møn byder på mange sjældne naturoplevelser på et forholdsvist lille område.

Den lave og ganske flade halvø Ulvshale, på den nordvestlige del af Møn udgør med sin særprægede naturskov, lynghede og enge en kontrast til Østmøns vældige bakke- og klintformationer. Ulvshale-halvøen er "ungt" land opbygget af strandvolde af sand, grus og især flintesten, som havet har udvasket af Møns Klint, og bølger og strøm har ført hertil.

Øen Nyord er omgivet af lavt vand og er opdelt i to vidt forskellige landskaber: mod vest en indtil 13 meter høj moræneknold med dyrkede marker og mod øst udstrakte strandenge der udgør 2/3 af øens areal. Strandengsområdet er sammen med engene på Ulvshale et af de største i den østlige del af Danmark. De yderstliggende enge med render og vandfyldte lavninger oversvømmes jævnligt om vinteren, og her ændres grænsen mellem land og vand stadig.

Mørkets betydning

Møn og Nyord er certificerede som Skandinaviens første Dark Sky Park og Community. Det spiller en vigtig rolle for biodiversitet og økosystemet. I storbyer, hvor lysforurening dominerer over nattehimmels mørke, er det både mennesker, dyr og planter, som ikke længere kan mærke forskellen mellem dag og nat, da himlen om natten simpelthen er alt for lys.

*Nyord bird tower
Nyord fugletårn
Vogel-Beobachtungsturm*

Natdyr, som ugler og flagermus, sover i løbet af dagen og er aktive om natten, derfor gør lysforurening deres nat til dag. Det skaber en dramatisk skifte af deres levemåde. Fuglene, der migrerer eller jager om natten, bruger månelys og stjerner til at finde vej. Hvert år dør flere millioner af fugle ved at kolliderer med unødvendigt oplyste bygninger og tårne. Planter og dyr er afhængige af Jordens daglige cyklus af lys og mørke for at kunne bevare livsvigtige funktioner som reproduktion, næring, søvn og forsvar for rovdyr. I Dark Sky Parken, er det muligt, på grund af det lave lysforureningsniveau, at se det uendelige antal af stjerner sammen med Mælkevejen og en række andre nattehimmel fænomener.

Sjældne sommerfugle på Ulvshale

Ulvshales natur er meget rig på insekter. Især sjældne arter af biller trives i skoven og i det åbne land. Sommerfuglen østlig takvinge er sjælden i Danmark, og ses af og til i Ulvshaleskoven. Det samme gælder natsommerfuglen mørkt ege-ordensbånd.

Ulvshale og Nyord er samtidig kerneområderne i Møn Biosfære og Dark Sky park. Den uforstyrrede nattehimmel er med til sikre mangfoldigheden af arter i dette særlige område.

Nyords søfarende - navigation efter hav, himmel og vind

Nyord har en lang historie knyttet til søfart og lodseri. Hvordan navigerede fortidens søfarende deres skibe efter himmellegemerne? Øst og vest kunne de aflæse af solens op- og nedgang. Ved dag gry kunne søfolkene beregne hvor meget solen havde flyttet sig, idet de sammenlignede solens position med stjernerne. Om natten var Nordstjernen det vigtigste orienteringspunkt, der efter mørkets frembrud synes at stå næsten direkte over Nordpolen. Længere sydpå hjalp et klart stjernebillede ved navn Sydkorset søfolkene til at bestemme Sydpolens position. På en klar nat kunne søfolk på alle have derfor beregne deres kurs ud fra mindst ét himmellegeme.

Dark Sky Park and UNESCO Biosphere Nature's diversity and the darkness of night

Ulvshale and the island of Nyord on Western Møn offers many rare nature experiences on a relatively small area.

The low and pretty flat peninsula of Ulvshale, located in the Northwestern part of Møn, has a distinctive forest, heath landscapes and meadows. Ulvshale is a "new" piece of land, build of wash margins of sand, gravel and, especially, flint stones, which sea has washed up here from the Møn's Cliff.

Nyord is surrounded by the low waters and is divided in two completely different landscapes: towards West there are up to 13 m high moraine knoll with cultivated fields and towards East there are countless meadows, which represent 2/3's of the island's area. The beach meadow area together with the meadows of Ulvshale is one of the largest in the Eastern part of Denmark. The outer-located meadows with channels and water-filled low terrains are often being flooded during Winter, so the border between the land and water is changing constantly.

The importance of darkness

The fact that islands Møn and Nyord are certificated as the first Dark Sky Park and Community in entire Scandinavia plays an important role in the biodiversity and ecosystem. In big cities, where light pollution dominates darkness of the night sky, animals and plants are dealing with stress, since they are not able to recognize the difference between the day and night, as the sky at night is simply too bright.

Nocturnal animals, such as owl and bats, sleep during the day and are active at night, therefore artificial light turns their night into day, which is radically altering their nighttime environment. Birds that migrate or hunt at night, use moonlight and stars to navigate. Every year millions of birds die colliding with needlessly illuminated buildings and towers. Plants and animals are depended on Earth's daily cycle of light and dark rhythm to govern life-sustaining behaviors such as reproduction, nourishment, sleep and protection from predators. With the help of low amount of light pollution, here in the Dark Sky Park, you are able to see countless amount of stars among with the Milky Way and other night-sky phenomena.

Rare butterflies in Ulvshale

The nature of Ulvshale is exceptionally rare when it comes to insects. Especially rare species of bugs can be found in the forest and in the open land. The butterfly Scarce tortoiseshell (*Nymphalis xanthomelas*) is scarce in Denmark, which can be seen in the forest of Ulvshale from time to time. The same applies to the moth Light crimson underwing (*Catocala promissa*).

Ulvshale and Nyord simultaneously is a core area in Møn Biosphere and Dark Sky Park. The untouched night sky is one of the factors to secure diversity of species in this particular area.

Seafarers of Nyord – navigation after sea, sky and wind

The island of Nyord has a long history associated with maritime transport and piloting. How did people navigate their ships with the help of stars in the past? They could read East and West during the sunrise and sunset. At dawn seafarers could calculate how much did the sun move, as they compared position of the sun to the stars. In the night time, Polaris was the most important orientation point, which right after the nightbreak can be seen right above the North Pole. Further South, it was the Crux constellation to help the seafarers to find the location of the South Pole. Therefore could seafarers calculate their direction on a clear night with the help of just one celestial object anywhere on water.

Dark Sky Park und Biosphärenreservat Vielfalt der Natur und die Dunkelheit der Nacht

Ulvshale und die kleine Insel Nyord im Nordwesten Møns bieten vielfältige Naturerlebnisse auf einem relativ kleinen Gebiet

Die flachen Küsten entlang der Halbinsel Ulvshale, im nordwestlichen Teil Møns, sind geprägt durch Naturwald, Heidelandschaft und Küstenwiesen, die im starken Kontrast stehen, zu kräftigen Hügel- und Kreidefelsen Formationen im Osten der Insel. Ulvshale ist 'jungens Land', aufgeworfen aus Strandwällen aus Sand und Steinen, besonders Flintstein, der, ausgewaschen aus Møns Klint, von Wind und Wellen hierher transportiert wurde.

Die Insel Nyord ist von Flachwasser umgeben und in zwei unterschiedliche Landschaften aufgeteilt: Richtung Westen erhebt sich ein 13 m hoher Moränenhügel, umgeben von Feldern, wohingegen der östliche Teil der Insel aus weitgestreckten Strandwiesen besteht, die etwa 2 Drittel der Insel ausmachen. Zusammen mit den Strandwiesen von Ulvshale ist dieses Gebiet eines der größten Vogelschutzgebiete in Ostdänemark. Die äußersten Teile der Wiesen und die wasserführenden Rinnen werden im Winter regelmäßig überschwemmt. Hier ändert sich die Grenze zwischen Land und Wasser laufend.

Møn und Nyord sind ausgezeichnet als Skandinaviens erster Dark Sky Park und Community, und das spielt eine wichtige Rolle für sowohl die biologische Vielfalt, als auch die heimischen Ökosysteme.

In Großstädten, wo die Lichtverschmutzung über die Dunkelheit der Nacht dominiert, haben sowohl Menschen, als auch Tiere und Pflanzen ihr natürliches Verhältnis zur Nacht verloren, weil der Nachthimmel sich taghell präsentiert.

Nachttiere, wie Eulen und Fledermäuse, schlafen am Tag und sind aktiv in der Nacht. Die Lichtverschmutzung ändert ihren natürlichen Rhythmus dramatisch. Jedes Jahr sterben Millionen von Vögeln, weil sie mit stark beleuchteten Gebäuden oder Türmen zusammenstoßen. Pflanzen und Tiere sind abhängig vom täglichen Zyklus zwischen Licht und Dunkel um lebenswichtige Funktionen zu erhalten, z.B. ihre Reproduktionsfähigkeit, Nahrungssuche, Schlaf und Schutz vor Räubern. Im Dark Sky Park ist es möglich, wegen der geringen Lichtverschmutzung, eine unglaubliche Anzahl Sterne zu beobachten, zusammen mit der Milchstraße und einer Vielzahl weiterer Nachthimmel Phänomene.

Seltene Falter in Ulvshale

Ulvshales Natur ist reich an Insekten. Besonders seltene Arten von Käfern und Faltern leben im unberührten Wald. Der Schmetterling Östlicher Großer Fuchs (*Nymphalis xanthomelas*) ist hier zu Hause; desgleichen der Nachtfalter mit Namen das Kleine Eichenkarmin (*Catocala promissa*).

Bedeutung der Dunkelheit

Møn und Nyord tragen als erster Dark Sky Park Skandinaviens dazu bei, die biologische Vielfalt und die lokalen Ökosysteme zu bewahren. In Großstädten, wo künstliches Licht den Nachthimmel dominiert, haben Menschen, Tiere und Pflanzen es heute schwer, den Unterschied zwischen Tag und Nacht zu registrieren. Lichtverschmutzung hat dramatische Auswirkungen auf den natürlichen Lebensrhythmus vieler Arten. Nachttiere, wie Eulen oder Fledermäuse, sind nachtaktiv und schlafen tagsüber. Zugvögel oder nachtaktive Raubvögel kollidieren zu tausenden mit beleuchteten Gebäuden und Türmen. Tiere und Pflanzen sind abhängig vom täglichen hell-dunkel Zyklus der Erde. Ihre Lebensfunktionen sind darauf eingestellt, z.B. Nahrungssuche, Schlaf, Reproduktion oder Verteidigung gegen Feinde. Im Dark Sky Park finden sie ein Refugium und es ist – wegen der geringen Lichtverschmutzung – möglich eine unendliche Zahl von Sternen, die Milchstraße und andere interessante Himmel Phänomene zu beobachten.

Nyords Seefahrer - Navigation nach Meer, Himmel und Wind

Nyord hat eine lange Kulturgeschichte, die eng mit der Seefahrt verknüpft ist. Wie haben die frühen Seefahrer nach dem Himmelskörpern navigiert? Ost und West konnten sie am Sonnen Auf- und Untergang ablesen. Bei Tagesanbruch konnten sie berechnen, wie weit die Sonne sich bewegt hat, indem sie ihre Position mit den Sternen verglichen. In der Nacht war der Nordstern, der bei Einbruch der Dunkelheit beinahe über dem Nordpol steht, der wichtigste Orientierungspunkt. Im Süden half das Sternbild des Südkreuzes den Seefahrern die Position des Südpols zu bestimmen. In einer klaren Nacht konnten die Seefahrer daher ihren Kurs nach mindestens einem Himmelskörper bestimmen.